

СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ

Стаття присвячена одній з актуальних проблем розвитку педагогічної майстерності вчителя музичного мистецтва в післядипломній педагогічній освіті. Розкрито проблему створення інформаційного освітнього середовища як умови для розвитку педагогічної майстерності вчителя музичного мистецтва. Описано складники інноваційного освітнього середовища в умовах післядипломної педагогічної освіти. Зосереджено увагу на характеристичні всі складники такого середовища в післядипломній педагогічній освіті. Розкрито вплив середовища на розвиток всіх компонентів педагогічної майстерності вчителя музичного мистецтва. Проаналізовано цифрові інструменти, платформи, технології для створення інноваційного освітнього середовища в післядипломній педагогічній освіті. На основі аналізу досвіду експериментальної діяльності описано результати дослідження впливу такого середовища на розвиток педагогічної майстерності вчителів музичного мистецтва.

Ключові слова: *розвиток педагогічної майстерності вчителів музичного мистецтва, інноваційне освітнє середовище та його складники, післядипломна педагогічна освіта.*

Новітні тенденції реформування сучасної освіти, оновлення змісту освіти, що відбувається завдяки впровадженню інновацій в освітній процес закладів освіти, викликають необхідність переосмислення концептуальних підходів до професійного розвитку вчителів та розвитку їхньої педагогічної майстерності. У світлі інноваційних перетворень важливого значення набуває розробка нового змісту навчання мистецтва, забезпечення якісного науково-методичного супроводу освітнього процесу в умовах післядипломної педагогічної освіти. У світлі інноваційних перетворень мистецької середньої загальної освіти постала потреба в кваліфікованій підготовці вчителів мистецьких дисциплін до здійснення інновацій. Водночас значний розвиток цифрових технологій, розвитку відкритої післядипломної педагогічної освіти вимагають істотних змін й нововведень у систему підвищення кваліфікації вчителів музичного мистецтва. У процесі навчання вчителів музичного мистецтва в післядипломній педагогічній освіті відкриваються нові можливості щодо впровадження кращих ідей вітчизняного та зарубіжного досвіду викладання музичного мистецтва, удосконалюються шляхи професійного розвитку педагогів і розвитку їх педагогічної майстерності.

З огляду на соціально-педагогічну актуальність визначеної проблеми, рівень її теоретичної та методичної розробки відповідно до освітніх потреб, запитів сучасної освіти, проблема розвитку педагогічної майстерності вчителів мистецьких дисциплін в інноваційному освітньому середовищі післядипломної педагогічної освіти стає досить актуальною.

Проблема педагогічної майстерності є актуальною протягом десятиріч. Філософські, психологічні, аксіологічні, естетичні аспекти педагогічної майстерності проаналізовано у наукових дослідженнях В. Андрущенко, Г. Балла, Є. Барбіної, С. Гончаренка, О. Дубасенюк, І. Зязюна, О. Лавріненка, Н. Ничкало, О. Отич, В. Рибалки, В. Сластьоніна, Б. Тевліна, Т. Усатенко, Л. Хомич та ін. Питання інноваційного освітнього середовища були розглянуті в дослідженнях відомих науковців (Л. Буєва, Ю. Мануйлов, Л. Новикова,

Н. Селиванова, В. Петровський, І. Якиманська, В. Ясвін та ін.). Але проблеми створення інноваційного середовища, яке впливає на розвиток педагогічної майстерності вчителів музичного мистецтва в післядипломній педагогічній освіті, залишаються мало з'ясованими.

Метою статті є розкриття проблеми створення інноваційного освітнього середовища в післядипломній педагогічній освіті, яке сприяє розвитку педагогічної майстерності вчителів музичного мистецтва на основі впровадження освітніх інновацій, з'ясування складників інноваційного освітнього середовища, виявлення впливу інноваційного освітнього середовища на розвиток педагогічної майстерності вчителів музичного мистецтва в умовах післядипломної педагогічної освіти.

В контексті освітніх реформ значну увагу багато науковців та практиків приділяють проблемам розбудови освітнього середовища в закладі освіти, що буде сприяти процесу впровадження інновацій у практику педагогічної діяльності. До таких закладів ми зараховуємо і заклади післядипломної педагогічної освіти, які одним із завдань визначають впровадження освітніх інновацій та створення інноваційного освітнього середовища, яке значно впливає на якість результатів роботи.

Щоб з'ясувати умови створення інноваційного освітнього середовища в межах післядипломної педагогічної освіти, варто приділити увагу дослідженню основних понять обраної проблеми. Питання освітнього середовища та середовищного підходу досліджували Г. Васильєв, Ю. Колюткін, Л. Новикова, П. Лернер, М. Лях, М. Соколовський та ін. [3, с. 124]. Дослідники Н. Гонтаровська, О. Гуменюк, В. Мадзігон, Н. Крилова, А. Каташов розглядали вплив освітнього середовища на розвиток особистості, а вчені І. Бех, Н. Бібік, Л. Ващенко, Л. Даниленко висвітлювали питання упровадження освітніх педагогічних інновацій та інноваційних процесів [3, с. 124]. Водночас багато вчених розглядають поняття "інноваційне освітнє середовище". Так, на думку Н. Разіної, це комплекс взаємопов'язаних умов, які забезпечують освіту людини, формування особистості педагога з інноваційно-творчим мисленням, його професійну компетентність [4, с. 24].

В. Ясвін під поняттям "освітнє середовище" розуміє систему впливів і умов формування особистості та можливостей для її розвитку, що є в соціальному і просторово-предметному оточенні [7, с. 14]. Освітнє середовище навчального закладу як сукупність цінностей і зразків успішного розв'язання життєвих цілей слугує джерелом для розвитку особистості [3, с. 126]. Г. Щекатунова, В. Тесленко, А. Цимбалару вважають, що педагогічне середовище стимулює розвиток і саморозвиток кожного включеного в нього індивіда, і розуміють його як систему умов для особистісного і творчого розвитку усіх суб'єктів освітнього процесу [5, с. 13].

В кожному закладі освіти інноваційне освітнє середовище має певну структуру, а його компоненти об'єднуються в єдине ціле та стають спроможними впливати на педагогічні процеси і педагогів, які працюють у ньому. Так, вивчаючи компоненти інноваційного освітнього середовища, науковці визначають особистість як найважливіший його елемент, як складну й відкриту систему, що постійно розвивається [3, с. 127]. Розрізняються погляди вчених на структуру інноваційного освітнього середовища, до елементів якого зараховують концептуальну спрямованість, структурно-змістовну, інформаційну та професійну складові частини тощо.

Серед складників інноваційного освітнього середовища закладу післядипломної педагогічної освіти, зважаючи на спрямованість їх діяльності щодо надання освітніх послуг для різних категорій педагогічних працівників, слід виділити:

- концептуально-теоретичну складову частину, яка визначає напрями й стратегії розвитку щодо упровадження інновацій;
- професійно-компетентнісну складову частину, яка демонструє наявність готовності педагогічного колективу щодо впровадження інновацій;
- інформаційно-методичну складову частину, що забезпечує вільний відкритий доступ до науково-літературних джерел, методичної літератури, електронних видань й посібників тощо;
- матеріально-технічне забезпечення, що реалізує впровадження інновацій через забезпечення новітніх електронних засобів навчання.

В період активного розвитку відкритої та дистанційної освіти, яка активно впроваджується в систему підвищення кваліфікації, важливого значення набувають проблеми надання вільного доступу педагогів до всіх електронних освітніх ресурсів та можливостей вільного користування сучасною технікою, обладнанням, електронними науково-методичними ресурсами та технічним забезпеченням освітнього післядипломного процесу.

Водночас, розглядаючи означену проблему розвитку педагогічної майстерності вчителів музичного мистецтва в межах різних видів післядипломної педагогічної освіти, варто зосередити увагу на змозі інноваційного освітнього середовища впливати на професійний розвиток вчителів музичного мистецтва і розвиток всіх компонентів педагогічної майстерності.

В період інноваційного розвитку освіти у сфері мистецької освітньої галузі необхідні ґрунтовні нововведення у розвиток педагогічної майстерності вчителів музичного мистецтва, що ґрунтуються на активному впровадженні інформаційних, цифрових технологій, медіа-освіти, електронного музикування, музичної творчості на основі цифрового інструментарію тощо. Процеси упровадження інтеграції в мистецьку освіту відкривають невичерпні можливості для саморозвитку та самовдосконалення педагогів та умотивовують появу таких новоутворень у музично-професійній діяльності педагогів, як використання цифрового інструментарію в роботі над звуком, відео, використання цифрових програм для створення візуального і

аудіосупроводу освітнього процесу, впровадження в педагогічну діяльність програм для редагування й конвертації, програм для створення відеороликів, використання освітніх інноваційних платформ для представлення професійних портфоліо та педагогічних досягнень вчителів музичного мистецтва в інноваційному електронному середовищі. Доволі поширеним явищем стає мережеве педагогічне спілкування вчителів музичного мистецтва, їх взаємодія та взаємообмін на основі цифрових ресурсів і платформ, освітніх мережових спільнот тощо.

Нова ера розвитку техніки, технологій вимагає нового погляду на професійну педагогічну майстерність вчителя музичного мистецтва, який має володіти не тільки новими засобами навчання, а й практичними навичками щодо залучення школярів до пізнання музичного мистецтва на основі використання мобільних, цифрових, хмарних технологій.

Отже, під педагогічною майстерністю вчителів музичного мистецтва науковці розуміють вияв високого рівня педагогічної діяльності, професійне вміння оптимізувати всі види навчально-виховної діяльності, вміння спрямувати їх на всебічний розвиток та удосконалення особистості, що забезпечує високу організацію педагогічного процесу.

Сьогоднішня трансляція педагогічну майстерність педагога як інтегративну характеристику особистості, що має високий рівень педагогічної діяльності в нових умовах на основі інтеграції вітчизняного й зарубіжного досвіду музичного виховання з органічним поєднанням інноваційних форм навчання на основі новітніх досягнень науки, техніки і цифрових технологій. Розвиток педагогічної майстерності сучасного вчителя музичного мистецтва має відбуватися в процесі впровадження інновацій, серед яких є використання цифрового інструментарію, цифрових програм та платформ, а також впровадження електронних музичних інструментів, апаратури для відтворення звуку й відео та широкого й повсякчасного впровадження електронних засобів навчання. До електронних засобів навчання, які використовуються в практиці викладання музичного мистецтва, належать електронні засоби навчального призначення (електронні підручники), електронні посібники, зошити, інтерактивні альбоми тощо.

У практиці післядипломної освіти вчителів музичного мистецтва з'являються нові форми навчання педагогів – тематичні, авторські спецкурси, тренінгові навчання, майстер-класи. Результативність таких форм навчання значно підвищується, якщо освітній процес організований в інноваційному освітньому середовищі післядипломної педагогічної освіти. Досвід організації неформального та інформального навчання вчителів музичного мистецтва в умовах інноваційного освітнього середовища був сформований у процесі дослідно-експериментальної діяльності Всеукраїнського експерименту, який проходив на базі Мелітопольського ліцею № 9 Мелітопольської міської ради Запорізької області. Результати експерименту продемонстрували значний розвиток педагогічної майстерності вчителів мистецьких дисциплін в інноваційному освітньому середовищі ліцею. Всі складники педагогічної майстерності педагогів (педагогічна фахова компетентність, методична компетентність та майстерність, педагогічні здібності, педагогічна техніка, педагогічний такт та особистісні якості) отримали розвиток на основі впровадження в неформальну та інформальну освіту педагогів нових цифрових, мобільних, хмарних технологій та активного використання в освітньому процесі інтеграції мистецтва та технологій, упровадження нових факультативів та курсів за вибором, які об'єднали різні види мистецтва та інформаційні технології. В ліцеї створено інноваційне освітнє середовище, яке дає змогу вчителю впроваджувати очну, дистанційну і змішану форми навчання.

Висновки. Отже, саме в інноваційному освітньому середовищі, заснованому на вітчизняних і світових освітніх тенденціях та світовому педагогічному досвіді, важливого значення набуває об'єднання зусиль педагогів на підвищення професійної педагогічної майстерності, яке в системі післядипломної педагогічної освіти можливе за умов не лише ґрунтового науково-методичного супроводу педагогічного процесу та перепідготовки фахівців, а і завдяки функціонуванню та розвитку інноваційних педагогічних осередків. Сучасне освітнє середовище, як визначає Концепція Нової української школи, забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу, а й за його межами. Створення інноваційного освітнього середовища в межах післядипломної педагогічної освіти вчителів музичного мистецтва надає змогу розвивати педагогічну майстерність педагогів на засадах сучасних реформ та досягнень науки й цифрових технологій.

Використана література:

1. Ващенко Л. Інноваційне середовище післядипломної педагогічної освіти. Післядипломна освіта. 2012. № 1. С. 37–40.
2. Зязюн І. А. Концептуальні засади теорії освіти в Україні. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2000. № 1. С. 11–24.
3. Ткачук Н. Інноваційне освітнє середовище як умова розвитку професійної компетентності педагогів. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Педагогічні науки. 2015. № 1. С. 124–129.
4. Разіна Н. О. Акмеологічний підхід до розвитку професіоналізму сучасного педагога в інноваційному освітньому середовищі середньої школи. Вісник наукової школи педагогів «АКМЕ». 2009. В. 3.
5. Організаційно-педагогічні засади інноваційного розвитку ЗНЗ: монографія / Г. Д. Щекатунова, В. В. Тесленко, А. Д. Цимбалару та ін. / за ред. Г. Д. Щекатунової. Київ: Пед. думка, 2013. 264 с.
6. Шапран О. І. Створення інноваційного освітнього середовища в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя / О. І. Шапран, Ю. П. Шапран. URL: <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2010-09/10soitpt.pdf>.
7. Ясвин В. Образовательная среда: от моделирования к проектированию. Москва: Смысл, 2001. 365 с.

References:

1. Vashhenko L. Innovacijne seredovy`shhe pislyady`plomnoyi pedagogichnoyi osvity. *Pislyady`plomna osvita*. 2012. № 1. S. 37–40.
2. Zyazyun I. A. Konceptual`ni zasady`teoriyi osvity`v Ukraini. *Pedagogika i psykhologiya profesijnoyi osvity*. 2000. № 1. S. 11–24.
3. Tkachuk N. Innovacijne osvitnye seredovy`shhe yak umova rozvy`tku profesijnoyi kompetentnosti pedagogiv. *Naukovy`j visny`k Svidnoyevropejs`kogo nacional`nogo universy`tetu imeni Lesi Ukrayinky`*. *Pedagogichni nauky*. 2015. № 1. S. 124–129.
4. Razina N. O. Akmeologichny`j pidxid do rozvy`tku profesionalizmu suchasnogo pedagoga v innovacijnomu osvitn`omu seredovy`shhi seredn`oyi shkoly. *Visnyk naukovoyi shkoly pedagogiv «AKME»*. 2009. V. 3.
5. Organizacijno-pedagogichni zasady`innovacijnogo rozvy`tku ZNZ : monografiya / G. D. Shhekatunova, V. V. Teslenko, A. D. Sy`mbalaru ta in. / za red. G. D. Shhekatunovoyi. Kyiv : Ped. dumka, 2013. 264 s.
6. Shapran O. I. Stvorennya innovacijnogo osvitn`ogo seredovy`shha v procesi profesijnoyi pidgotovky`majbutn`ogo vchy`telya / O. I. Shapran, Yu. P. Shapran. URL: <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2010-09/10soitpt.pdf>.
7. Yasvy`n V. Obrazovatel`naya sereda: ot modely`rovany`ya k proekty`rovany`yu. Moskva : Smysl, 2001. 365 s.

Кондратова Л. Г. Создание инновационной образовательной среды для развития педагогического мастерства учителя музыкального искусства в последипломном педагогическом образовании.

Статья посвящена одной из актуальных проблем развития педагогического мастерства учителя музыкального искусства в последипломном педагогическом образовании. Раскрыта проблема создания инновационной образовательной среды как условия для развития педагогического мастерства учителя музыкального искусства. Описаны составляющие инновационной образовательной среды в условиях последипломного педагогического образования. Сосредоточено внимание на характеристике всех составляющих такой среды в последипломном педагогическом образовании. Раскрыто влияние такой среды на развитие всех компонентов педагогического мастерства учителя музыкального искусства. Проанализированы цифровые инструменты, платформы, технологии для создания инновационной образовательной среды в последипломном педагогическом образовании. На основе анализа опыта экспериментальной деятельности описаны результаты исследования влияния такой среды на развитие педагогического мастерства учителей музыкального искусства.

Ключевые слова: развитие педагогического мастерства учителей музыкального искусства, инновационная образовательная среда и ее составляющие, последипломное педагогическое образование.

Kondratova L. G. Creating innovative educational environment for the development of music teachers' pedagogical skills in postgraduate pedagogical education.

The article is devoted to one of the topical problems of the development of pedagogical skills of a music teacher in postgraduate pedagogical education. The problem of creating an innovative educational environment as a condition for the development of music teacher's pedagogical skills is revealed. The components of an innovative educational environment in the conditions of postgraduate pedagogical education are described. The focus is on the characteristics of all components of such educational environment in postgraduate pedagogical education. The influence of innovative educational environment on the development of all components of music teachers' pedagogical skills is revealed. The analysis of digital instruments, platforms, technologies for creation of the innovative educational environment in postgraduate pedagogical education is analyzed. The results of the study of the influence of such an environment on the development of music teachers' pedagogical skills are described, based on the analysis of the experimental activity experience.

Key words: development of music teachers' pedagogical skills, innovative educational environment and its components, postgraduate pedagogical education.